

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

1937

V aasfabäik

Toimetaja A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, S. Karja 2, pk. 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 10

Oktoober

Sügisene künd.

Maanoorteliikumise päevaküsimusi.

Haridusministeeriumi Noorsoosakonna korraldustega on loodud tunduvalt parem olukord meie noorsoo organisatsioonide tegevusele kui oli seda neil varemalt. Eriti on abi ja suurt tuge saanud maal asuvad noorsoo organisatsioonid.

Need korraldused oleks pidanud esile kutsuma ka erilise tõusu meie maanoorte liikumises, kuna lisaks endistele jõududele tuli noorsootöö alale hulk õpetajaid, kes võtsid selle töö omale eriliseks südameasjaks. On ju noorsootöö lahutamatu osa üldisest kasvatustööst ja kõik see vaev, mida õpetajad pühendavad noorsoo organisatsioonide tegevuse korraldamisele, on algkooli tööle teatud täienduseks.

Millegi pärast on aga Põllutöökoja maanoorte organisatsioonis märgata teatud tagasitõmbust, kui mitte ütelda — allakäiku. See võrk ja süsteem, mis püstitati maanoorte liikumise arendamiseks maanoorte üleriigilistel kongressidel Arknal ja Vahil — ei leia enam nagu täiel määral rakendust. Maanoorte liikumist juhtiv keskkorraldus — Maanoorte Keskkomitee, kuhu kuulusid esindajad mitmesugustest üleriigilistest keskorganisatsioonidest, Haridusministeerium, Põllutööministeerium, ÜENÜ, Haridusliit, E. Maanaiste Keskseits, E. Põllumeeste Keskseits j. t., ei ole enam 1936. a. algusest saadik koos käinud ega arutanud maanoorte liikumisega seotud küsimusi. Selles keskorganisatsioonis olid ka noorte esindajad, keda valiti sinna maanoorte kongressil ja kes täidavad oma ülesandeid kuni järgmise kongressini. Kuna ka maanoorte kongressi Põllutöökoja poolt möödunud aastal ja tänawu kokku ei kutsutud, siis on eelmisel kongressil valitud esindajad täieõiguslikud noorte esindajad kuni järgmise kongressini. Mis põhjusel ei ole kokkukutsutud Põllutöökoja poolt Maanoorte Keskkomiteed ega kongressi, see on kaugemalolijail teadmata. Tadmata on ka see, kas neid üldse kokku kutsutakse. Nii tuleb maanoorte organisatsioonidel tegutseda vaid oma parema arusaamise järele ilma üldtöökava teadmata, täites neid soove ja juhtnööre, mida sekretariaat aegajalt läkitab.

Tänavu suvel oli maanoortel esimest korda õnn kokku tulla üleriigilisele suvipäevale Jänedale, mis kujunes ilusaks noorte peoks ja koosviibimiseks. See oli noorte pere hulgaline kokkutulek üle riigi, kusjuures ühest ringist oli rohkem, teisest vähem, nagu olud kohapeal seda võimaldasid. Oli ka palju neid organisatsioone, kust ei olnud ühtegi esindajat. Kuid ühteagu sellega võttis kokkutulekust rohkearvuliselt osa organiseerimatuid noori.

Töökavade arutamiseks ja edaspidiste sihtide selgitamiseks osutuks aga lähemal ajal vajaliseks säärane nõu pidamine, millest ainult ringide esindajad osa võtaksid, või millele ilmuksid ainult ringi vanemad, et siis ühiselt välja arendada kindlat tegevuskava oma töö korraldamiseks.

Tänavu on maanoorte organisatsioonide töö korraldajail olnud majanduslikult avaramad võimalused kui varemalt ning lisaks Saaremaale on seatud ametisse noorte assistent ka Tartumaale.

Assistentide kaudu on võimalik noorte organisatsioonidel tunduvalt paremini oma tööd ja tegevust korraldada, kuna pealegi need assistendid on kasvanud noorte seast, kellele maanoorte liikumine on olnud kogu aeg kõige lähedasemaks küsimuseks.

Tõhusaks kujuneb aga maanoorte organisatsioonide tegevus ja jõuliseks maanoorteliikumine alles siis, kui on kujundatud kindlad tegevuspõhimõtted, arendatud tegevusmeetodid ja koostatud p i k e m a a j a l i s e d t e g e v u s k a v a d. Kuna igas piirkonnas tuleb maanoorte tööd ja tegevust arendada vastavalt kohalikkudele oludele, siis on vajalik, et tegevuse korraldamiseks arendataks välja kohalikud ja piirkondlikud maanoorte organisatsioonide töökavad, mis on kooskõlastatud ja lahutamata osa üleriigilisest maanoorte töökavast. Alles säärase kindlate töökavade koostamise järele võime loota süsteemikindlat maanoorte töö ja tegevuse arendamist.

Seni on meie maanoorte tööd juhtinud peamiselt meespere. Et Põllutöökoja maatulunduskonsulendid ja aianduse assistendid koos noorteenõunikega kuuluvad pea eranditult meespere esitajate hulka, seepärast on arusaadav, et poiste tööala on välja arendatud palju rohkem, kui tütarlaste oma. Tegelikus elus on aga maanoorte ringides liikmeskonnas pooled poisid ja pooled tütarlapsed, seepärast ei ole loomulik, et tütarlaste tööle on palju vähem tähelepanu pühendatud poiste tööst. Kuna ka Maanoorte Keskkomiteed ei ole viimasel ajal enam Põllutöökoja poolt kokku kutsutud, kuhu kuulus ka Eesti Maanaiste Keskseksi esindaja kui maalasuvate perenaiste- ja maanaiste seltside töökorraldaja, muutub ka arusaadavaks, et maanoorteorganisatsioonides on tütarlastele vajalikku töökava täidetud vaid niipalju, kui seda E. Maanaiste Keskseksi nõuandjad on suutnud oma igapäevase töö kõrval teha. Seda silmas pidades oleks hädavajalik, et Põllutöökoda võtaks teenistusse maanoorte naisnõuniku täie tööjõuga, või looks selleks E. Maanaiste Keskseksiga lähedase koostöö, et maanoorteringides võiks poiste tööalade kõrval arendada nõutavas ulatuses ka tütarlaste tööülesandeid. Kui seda ei toimu, siis Põllutöökoja kavatsuste teostumisel, mille järgi pea igasse maakonda seatakse ametisse noorte meesassistendid, siis antakse maanoorteringide tegevusele veel suurem kalak meestepärase tööülesannete süvendamiseks, kuna tütarlastel tuleks kas eemale jääda noorteringide tegevusest või otsida naissugupoole vastavate tööülesannete lahendamiseks mingit teist väljapääsu. Olukordade säärane kujunemine aga viiks ummikusse kogu maanoorteringide tegevuse.

Need on küsimused, mis vajavad lahendamist kiirendatud korras ja seda ootavad Põllutöökojalt tuhanded maanoored.

Eesti rahvas! Pühi audse käega kõik see paha oma seast välja, mis sind keelab edasi jõudmast ja sinu õigusega oodatud tulevikku kätte saamast.

C. R. Jakobson.

Sügispäike.

Vaikselt pilvevärati avad,
tasakesi suu surud mu suule,
päitsile istud ja kõneled: Kuule,
mäletad, kunas oli veel kevad?

Mäletad lilli, mäletad suve,
kuidas siis anus kõik kaasa tulla.
karjase vile ja hingus mulla
tulvil täitis su tuba ja läve

Mäletad lilli...? Aga nüüd, kuule,
tasakesi kuis langevad lehed!
Kuhu, kuhu iganes lähed,
süda jääb rippuma raagus puule.

Pole ei kuhugi, kuhugi minna:
ei nad mõista su üksildast valu,
laulik. Kuni kannab sind elu —
kuni maksad ta viimse hinna!

Roo pi Hallimäe.

Töömõistest ja kodukaunistamisest.

Kokkuvõtteid ülemjuhataja kindral J. Laidoneri poolt
19. septembril s. a. Pärnus peetud kõnest.

Peab ütleva, et põllumajanduses on meil palju tehtud ja et meie põllumajandus-aasta tänavu ei olnud kaugeltki mitte kõige halvem, vaid oli päris hea. Ka kõigil teistel aladel tehakse tööd suure innuga ja suure hooga ning töö tagajärjed ilmnevad igal pool. Kui aga siiski sügavamale vaadata ja meie töömõiste sisusse tungida, siis peame tunnistama, et meil töömõiste ei ole küllalt au sees.

Ütleme seda päris julgelt välja. Mis on selle põhjuseks? Võib-olla see, et eesti rahvas saatuse sunnül pidi kauemat aega viibima niisuguses olukorras, kus ta mitte ise ei saanud otseselt oma tööd juhtida, et tööjuhüd tulid teisalt. Võib-olla on see meil kujundanud ebaarusaamise, mille põhjal igat tööd ei peeta suureks ja austamisväärseks.

Rahva tugevus ja tulevik seisab töös. Loodusvarad, mida omab üks maa ja rahvas, vajavad päevavalgele toomist, neist on tarvis luua uusi kultuurilisi ja majanduslikke väärtusi. Meil on peaaegu kuni viimaste aegade ni valitsenud arusaamine, et ainult teatavad tööharud kuuluvad auväärsete hulka. Füüsilist tööd või n. n. musta tööd ei peeta nagu küllaldaselt au sees seisvaks. Lugupeetud kaaskodanikud! See mõte tuleb kõrvale heita.

Ühenduses eeltooduga mulle meenub üks pool naljapärane lugu, mille mulle jutustas meie praegune Riigihoidja, härra Konstantin Päts. Tal on teatavasti Tallinna lähedal talu, mille ta uudistaluna asutas sohu. Talu õue rajamisel tuli täita suur auk liivaga. Tema pojad, kes tol aja käisid keskkoolis, olid endi füüsiliseks karastamiseks ja arendamiseks ja ka töö enda pärast hakanud selle augu täitmiseks mulda kaevama. Ja ümberkaudsed elanikud seda nähes tähendanud — et küll on aga meie riigivanemal pojad, nähtavasti nad millekski muuks ei kõlba kui ainult mullakaevajateks. Hiljem samad ümberkaudsed elanikud olid imestunud, kui samad noormehed lõpetasid ülikooli. Umbes niisuguseid arusaamisi tööst valitseb veel meil kaunis laialdastes ringides.

Meil tuleb neid vaateid ümber hinnata ja kõigile selgeks teha, et iga töö on austamisväärne, eriti aga siis, kui see on hästi tehtud.

Kui meie näeme hästi kaevatud kraavi, mis on hästi rajatud, kus vesi õigel viisil voolab, kus kaldad on kindlustatud, siis teame kohe, et projekt on korralikult tehtud ja et töö on teostatud hea kraavikaevaja poolt. Tema töö on sama austamisväärne nagu iga teinegi töö. Samuti meil tuleb vaadata käsitööle. Kui näiteks rätsep on õmmelnud ülikonna hästi, siis tema töö on austamist väärt. Peame lahti saama vaadetest, nagu oleks n. n. puhas töö, töö kusagil kantseleis või vabakutses ainuüksi lugupeetav. Ütleksin isegi veel rohkem — ka kõige lihtsamatki tööd ei saa sooritada teisiti, kui inimene seal juures oma vaimu ei pinguta.

Puudutades kodukaunistamise küsimust, avaldas ülemjuhataja järgmist:

„Meil istutatakse puid karjavitsa suuruses ja lastakse need ära kuivada. See ei ole aga kodukaunistamine. Kodukaunistamise alal taotletakse meil rohkesti välist efekti. Mõeldakse eeskätt, kuidas see tegevus võõrale võiks vastuvõetav olla. Peame siin lähtuma teisest seisukohast. Peame nimelt oma kodu kaunistama ja korraldama esi-joones nii, kuidas ta meile endile oleks vastuvõetav ja meeldiv.

Edasi väliskülje rõhutamine. Kujutlege ilusat talu, ta on rajanud koguni endale sissesõidutee, allee, talu katus on värvitud, kõik on näiliselt väga korras ja kena. Aga kui selle talu õue minna, siis leiame sealt koristamata mustust ja pori, kivihunnikuid ja puukaikaid. Kas see on kodukaunistamine? Ei! Kõigepealt tuleb alata sellest, et teeme oma koduümbruse meeldivaks iseendale. Kui meie kodu ja selle ümbrus on meile endile armas, siis on ta seda ka igale võõrale, kas või välismaisele.

Mis puutub puude istutamisse — olen isiklikult suur puude armastaja, neid on istutatud minu korraldusel ja olen neid istutanud ise — siis näeksin rohkem vanade puude alleshoidmist ja nende eest hoolitsemist. Ärge laske loomi kasvavate puude kallale närima, ärge siduge loomi nende külge. Hoolitsege juba olemasolevate ilusate puude eest. Hoidkem ka vanu mõisaparke ja ärgem vaadagem neile nii, et need on kord kuulunud ainult mõisale. Ei, need on eesti kättega ja eesti higi ja vaevaga rajatud, need on meie omandus ning meie kohus on neid hoida.”

Sõjavägede Ülemjuhataja
Kindral J. Laidoner.

Saatus.

Vanad küsivad üksteise käest: kas oled oma saatusega rahul? Noored aga: mis on saatus?

Saatus?

Esimese küsimuse iseloom eeldab juba, et asi, mida küsitakse, on tuntud, et ollakse seda läbi elanud. Teine küsimus, noorte küsimus, aga ootab vastust.

Mis on saatus, sellele vastatakse sageli nõnda: saatus on suur ja lõpmata vägev võim, mis ei küsi inimeste soovidest ega tahtmistest midagi, vaid talitab nendega oma heaksarvamise järgi. Saatus mängib inimestega nagu mängukannidega, tuues mõnele õnne, enamikule aga häda ja viletsust. Saatuse vastu ei saa keegi.

Agas kas niisugune vastus on õige? Kas saatus on tõepoolest nii vägev?

Mõeldagu kord järele. Midagi ei ole kergem vägevaks-peatud saatuse osast. Sest tema võtab kõik sündinu tagant-järele oma teoks. Kuidas üks või teine asi ka ei läheks, kuidas ühe või teise inimese elu ka ei kujuneks, tema — saatus, jätab ikka omale viimase sõna: nii tahtsin mina.

Siin astub aktiivne noor talle trotsivalt vastu ja nõuab: ütle mulle ette, mida kavatsed minuga, ja ma näitan, et sa valetad!

Küsimusega saatusest ei tegeleksi tänapäeva reaalne noor, kui see sõna poleks saanud maailmavaatelise ebausü üheks kõige rohkem esinevaks sümboliks. Saatusest, nagu enamusest ebausü jumalustelt, loodavad abi kõigepealt nõrgukesed. See ei oleks loomulikult mingi pahe, kui sealt aga tuleks natukenegi loodetud abi. Agas seda sealt ei tule. Saatuse „saatuslik“ osa on koguni olevate hädade suurendamine, et ise pärast olla sedasuuremaks vabandavaks põhjuseks. Inimene, kes usub saatusele, jätab sellevõrra iseene ja oma tuleviku hooletusse. Kas ei paljasta iga päev kuuldav kaebused, kus ebaõnnestumiste ja äparduste juures on süüdi saatus, kas ei paljasta need küllalt saatuse õiget osa! Ja kui sealjuures veel kuulatakse, et õnnestumine ja kordaminek on ikka inimese enese tubliduse, julguse ja leidlikkuse vili, kas ei viita see saatuse halvale osale ka teiselt poolt. — Ei, tõepoolest, saatus esineb selleks liigi tihti tegujõuetute ja mahajäänute eneseõigus-tusena, et tema vastu tunda mingit aukartust. Nõrkadele mängib saatus halba nalja, tugevad ja tublid viivad aga oma teod ja kavatsused lõpule. Kas pole siis nii, et mida enam sa ise hoolitsed enese eest,

**mida vähem sa toetud saatusele, seda rohkem õnnestuvad
su teod.**

Ole ise püsiv, tugev ja kartmatu, siis ei sega halb saatus end sinu toimingutesse!

Muidugi on ka see õige, et ootamatud löögid ja juhused mängivad üksikinimeste kui ka rahvaste elus suurt osa. Agas see on midagi

muud. Kõike seda koos iseeneste tööga ja saavutustega tagantjärele saatuseks nimetada on õige. Aga väga paljud võtavad niisuguse usu omaks tuleviku peale ette. Niisugused inimesed ei anna enamasti iseeneselegi aru, millisel määral nende alateadvuses pesitsev suhtumine ebamäärasele saatuse-mõistele tegelikkuses nende samme juhib ja pealehakkamist pidurdab.

Mis on siis saatus?

Ka teotahteline ja tulevikujulge noor tunnustab ja usub saatust, kuid hoopis teisiti. Tema ei näe saatuses mitte tegurit, millel on iseiseisev ja ülisuur võim ja mida võib lasta inimese elu ning tuleviku juhtima. Tema usub saatust kui tulemuste tervikut. Saatuse ei õigusta kunagi passiivselt jääma ootama asjade kujunemist, vaid

asjade omapoolse kujundamisega loob inimene ühtlasi ka oma saatust.

Inimene ei ole mitte sugugi selleks maailma loodud, et siin olla mingi ebamäärase mõiste käes hüpnukkuks, vaid — lihtsalt — saatuse loodud mõiste. Saatuse ei kujunda inimest ega tema elulugu, vaid inimene kujundab oma saatust, milles on koos niihästi ta ise kui ka ta elulugu.

Noor usub saatust nõnda kui põllumees saaki. Sellele võivad kaasa mõjuda mitmesugused looduslikud tegurid, kuid külv ja määrav osa on ikkagi peremehe kätes.

Kõigile noortele peab omaseks saama maailmavaade, et elu vastu tuleb olla aktiivne — ja ühtlasi, et aktiivsus ei ole rabelemine. On noorte seas esinenud ja esineb neidki, kes põgenevad ülesannete eest, kelledel pole eneseusku ega teojuulgust. On neid, kes pagevad koguni elust sellepärast, et see neile raskena tundub. Aga — elu ja eluraskused on ju üksjasama mõiste. Sellest arusaamine seisab õieti selle kogemises või mittekogemises, selle äratundmises või mittetundmises. Ükski raskus ei ole absoluutne — ja kaalu teisel poolel on inimene ise. Ning mis on elutüdimus? Kas saab niisugust asja olla? Ei saa, sest kes räägib elutüdimusest — see on tüdinud iseenesest. Sama väärtuslik, rikkalik ja hea on elu, kui oled sa ise.

Olen skeptikute käest kuulnud vahel niisuguseid väljendusi: Elu petab kõiki; kui inimene oma saatust ette teaks, ei leiaks ta kunagi seda väärt elada, vaid ta läheks kohe vabaturma. — Kui jälgitaks seda mõttekäiku, siis leitaks selles koos jõuetusega veel äärmist mõttetust. Kuidas saab inimene, kes seisab vabaturma ees, näha ette midagi muud kui oma vabaturma? Kuidas ta saab näha oma petlikku „tulevikku“, kui tal seda ei olegi? Ei, niisugune inimene näeb ainult oma nõrkuse ja hädisuse hirmu, mitte midagi muud ei näe ta. Ja kui ta tõesti näeks oma tulevikust tõtt, — kuhu tahab ta siis pageda? Surma eest põgeneda surma — kas see pole kõigesuurem mõttetatus.

Kõik niisugused hirmud ja pelgused on tingitud väärast saatuseusust. Kardetakse olematut fantoomi, mis ei lase inimeste elul õnnestuda ega inimesi rõõmu tunda. Kardetakse, et saatuse on midagi ähvar-

davat, mis ootab meid ees. Kuid saatus ei ole seda. Saatus on meie püüdmised, soovid, ihad, tööd, jõud, julgus, tarkus ja saavutused kokku.

Teod on elulugu, elulugu on aga saatus.

Me ise võime oma saatuse kujundada virelevaks, madalaks, väikseks ja õnnetuks, aga ka sisurikkaks, tegevuserõõmsaks, rahuldavaks ning illevaks.

Noor läheb oma saatust tegema.

Sulev Ränis.

Sügis rajudes

Vaher tõstab kollast kahla,
üle aia õue piilub,
sakilisi lehti pillub,
õhk on niiske udumahlas.
Kopli taga vanad pajud
sügistuulte vibutada, —
oksipidi porri vajund.
Kerkib puude puhmast talu,
magab nagu püstijalu,
kaevukook näib pilveis kinni...
Pladisedes jälle sajab!
Otsin rajus lahtist ust,
peita tahaks ennast, kust?
Vihm mind väljast tuppa ajab.

Mõtlen valuliselt nõnda, —
kuhu jäänud suve algus?
Alles olid peied-talgud,
niiduit kõlas lõbus naer.
Nüüd, mil leian iseenda,
valmind juba minu kaer.
Nukker sügis, süda, meel...
Õueall ja kaugel veel
näen ma kirjuid puid ja põõsaid,
rohi märg ja roostetand.
Varsti laudas sõim ja küna
toidab lehmi, lambaid, põrsaid...
Tuul veab niiskeid udupilvi, —
ah neid tinahalle ilmi!

Frida Ulm.

Demosthenes — kõnemeistrite eeskuju.

Kes maanoortest ei oleks mitte erilise huviga jälginud meie kõneosavamate riigimeeste ja haridus- ning seltskonnategelaste kõnesid rahvuslikel suursündmustel ja koosolekuil? Peaaegu kõik noored on imetlenud andekamate kõnemeeste kõnede voolavust, väljenduste kujukust, hoogsust ja elujõudu, kiiret mõttelendu ja löögivalmisolekut vaidluste puhul ning nii mõnigi maanoor on endas vaikselt hellitanud lootust — saada kord heaks kõnelejaks vähemalt omas ümbruskonnas.

On vaidlematu tõde, et hea kõneleja maanoor suudab külaühiskonnas omas ümbruskonnas saavutada tihhti väga kaaluva vaimlise mõjuvõimu, mis tuleb kasuks kohalikule seltskonnatöele.

Viimastel aastatel on meie maanoored omistanud erilist tähelepanu kõnekunsti õppimisele ja on sel alal saavutanud häid tulemusi. Kui seniseid taotlusi vähehaaval laiendada, süvendada ja otsida sobivamaid eeskujusid sel raskele, kuid mõjuvõimsal oskusalal — siis saavutatakse veelgi suuremaid edusamme.

Kasulikuks õpetuseks noortele kõnelejatele on tutvunemine maailmakuulsate kõnemeeste elutegevusega ja kõnekunsti oskuste omandamise eriviisidega.

Maailmakuulsamaks ja omapärasemaks kõnemeistriks on ajaloo kestel osutunud kreeklane Demosthenes, kelle kõrvale võime julgusega väarikalt

paigutada vast ainult roomlaste Cicerone, inglaste Chatam'i ja Gladstone'i ning prantslaste Mirabeau ja Gambetta.

Demosthenes — see nimi kõlas aukrustatava sosinana üle 2000 a. tagasi helleenlaste kultuuri mõjuvaldkonnas, leidis imetlejaid ja austajaid Makedoonia kuninga Philipp'i ja ta poja Aleksander Suure ning Pärsia *) shahhigi hoovkondades. Nimi Demosthenes tähendab kreeka keeles sõnasonalises tõlkes: „rahva jõud.“

Kes oli siis õieti Demosthenes? Demosthenes oli kuulsaim kreeka orator **) ja riigimees.

Mõned märkused Demosthenese eluloost näitavad meile, kuivõrd palju tuli tal kannatada ja vaeva näha, enne kui temast võrsus kuulus kõneleja.

Demosthenes sündis 383. a. enne Kristuse sündimist Ateenas, Päania kodukonnas. Ta isa oli relvatööstur, kes valmistas peaaesjalikult mõõku. Kui Demosthenes sai 7-aastaseks, suri ta isa, jättes tema ja ta 5-aastase õe vaeslasteks. Kuigi Demosthenese isa pärandas lastele suure varanduse, siiski ei saanud lapsed täisealiseks kasvades sellest midagi, sest hooldajad olid suurema osa ärapillanud. Hooldajad isegi käitunud Demosthenesega väga ülbealt, sundinud teda raskest tööd tegema ja polevat ka korralikult tasunud kodukooliõpetaja palkagi.

Juba lapsena unistas D. kuulsa kõneleja ja riigimehe elukutsest. D. eluloost koostaja Plutarchos teab märkida, et kui ühes kohtuprotsessis esinenud tuntud oraator Kallistrates, et siis seda kõnet kuulanud salaja ka Demosthenes, kuigi tol ajal lapsi ei lubatud kohtusse kaasa võtta. Poiss oli aga paigutatud sellisesse kohta, kus ta võis küll kõnet kuulda, kuid kuhu teda ei nähtud. Kallistratese kõne äratas Demostheneses huvi kõnekunsti vastu.

Väga huvitavaks nähteks osutub Demosthenese eluloos, et ta esimene avalik esinemine oraatorina äpardus täielikult. Rahvas naeris ta lihtsalt välja. Selgus, et ta kõnelemise

võime oli vilets, laused segased, põhjendused nõrgad ja ebasegled. Ka teine avalik esinemine ei annud paremaid tagajärgi.

Need äpardused mõjutasid D. väga halvasti. Ühelt rahvakoosolekult saabus D. koju ühes sõbra näitleja Satir'iga. Viimane trööstis teda ja julgustas. Siis palus Satir ettekanda temale mõned salmid Eurypidese ja Sophoklese töist, mida ka D. tegi. Hiljem deklameeris Satir ise samu salme, kusjuures selgus, et esitatu kõla oli puhtam ja väljendus kõigiti mõjusam. Siis alles taipas Demosthenes, et ta esinemine on puudulik, hääldamine halb jne. Nüüd vast õieti selgus, miks ta ei saavutanud edu omil esinemistel rahvakoosolekul.

Demosthenes võttis end tõsiselt käsile ja asus seniilmnenud puudusi kõrvaldama. Ta loobus seltskonnast ja asus elama mere lähedale ühte onni.

Mis puutub Demosthenese tervislikku olukorda, siis tuleb märkida, et tal oli võrdlemisi vähe eeldusi — võrsuda heaks kõnelejaks. Ta omas üldse väga nõrga tervise ja kehaehituse, nii et kaaslased teda isegi sellepärast sageli kippusid pilkama. Tal oli nõrk hääli, ta kogeles rääkides ja ei suutnud õieti hääldada „r“ ja „l“ tähti; ta omas nõrgad kopsud ja lühikese hingamise, tehes kõnelemise ajal veel ebaeeldivaid liigutusi, kehitades õlgu jne. Kõik sellised nähted mõjusid kaasa Demosthenese kõnede ebaõnnestumisteks.

Ta otsustas kõik puudused kõrvaldada ja asus selles suunas agaralt tööle.

Hääle nõrkuse ja lühikese hingamise parandas ta sel teel, et hääldas kõvasti ühe söömuga, hinge pidades mitu salmi või lauseühendit, sellejuures ise kiiresti kõndides ehk mägedesse üles ronides. Jookstes üles mägedesse, hääldanud ta sageli järgmist: „Oo ateenlased! Teie kohus on kaitsta jumalate templeid! Häbi ja teotus teile, kui teie seda unustate!“ Sel kombel saavutas D. võime, et ta võis ühe lauseühendi (perioodi) kestel ühe hooga kõneledes kaks korda kõrgendada ja kaks korda madaldada häält.

Ta harjutas kõnelemist tormisel ilmal merekaldal kõndides, kusjuures mere mühin meenutas temale rahva-

*) Praeguse nimetusega Iraani riik.

**) Ilukõneleja, kes esines rahva koosolekul ja kohtuis. Praegusel ajal tähendab lihtsalt head kõnelejat.

hulkade suminat. Ateena sadama lähedal näidatud veel kaua aega peale D. surma kohta, kus D. on deklameerinud meremühina saatel. Peale selle tegi ta ka kõneharjutusi keldris, kus keegi polnud kuulamas ega segamas. Igapäev harjutas ta keldris vähemalt 2—3 tundi vahetpidamata.

Häälendamise puhtuse saavutamiseks ja „r” ja „l” tähe vale häälendamise kõrvaldamiseks tegi ta häälendamise harjutusi — väikesed ränikivid suus, hääldades neid tähti märke üles minnes seni kaua, kui nad hästi välja tulid. See nõudis suurt pingutust. Kui juba kivid suus võimaldasid üksikud tähed puhtakõnaliselt häälendada, siis ilma kivideta õnnestus see juba alati hästi.

Kõneharjutusi sooritas D. ka peegli ees, et jälgida oma näoliigutusi ja kehahoiakut. Ta pani tähele, et mõned kõnelejad esinedes teevad näoga mitmesuguseid veidraid liigutusi, mis jätavad inetu mulje. Seda ta katsus enda juures ärähoida ja kõrvaldada.

Kuna tal oli halvaks harjumuseks kõneledes õlgu kehitada, siis oli vaja ka see puudus kõrvaldada. Selleks riputas ta pegli ette mõõga sellisele kõrgusele, et see kohe pidi õlga lõikuma, kui ta kõnelemise ajal juhtus õlgu kehitama.

Et püsivamalt olla kõnekunsti õppimise juures, ajas ta enesel pool pead juustest paljaks, et ei tuleks kiusatust seltskonda minna. Ta püüdis igat head kõnet hääldamise poolest jälgendada. Ühtaegu harjutustega, luges ta väga palju kuulsate kõnelejate kõnesid. Kuna päevast tema harjutusteks sageli küllaldaselt ei jatkunud, siis võttis ta ööst lisa, et oma armastatud huviala põhjalikult ära õppida.

Selliseid pidevaid harjutusi tegi Demosthenes tervelt 9 aastat ja ilmus alles siis rahvakoosolekule, kus kõneldes sai kohe hiilgava menu osaliseks.

Kogu oma eluaeg tõusis ta hommikul vara üles nagu töölisel. Ateenas räägiti, et ta voodi olnud kõva ja kitsas, nii et ta selles ei võinud kaua magada. Vastased tähendasid pilgates, et ta kõned lõhnavat lambirasva järele, sest 50 aasta jooksul polevat ta ööseti tuld ära kustutanud, vaid töötanud ööd läbi.

Peale mõneajalist logograafina *) tegutsemist, võttis Demosthenes agaraalt osa riigitegevusest. Ta valiti vastutusrikastele kohtadele, oli rahvuslaste erakonna juht, kutsudes rahvast vastupanema makedoonlaste ähvardavale hädaohule.

Ühel õhtul, kui Ateena saabus käskjalg teatega, et Makedoonia kuningas Philipi sõjaväed olid vallutanud ühe Kreeka linna, kutsuti kokku rahvakoosolek. Küsiti, kes soovib kõnelda. Ainult vaikus valitses. Siis küsis koosoleku juhataja uuesti. Kodanikud vaikisid jällegi. Lõppeks astus rahva hulgast välja Demosthenes ja soovitas saata käskjalad teatud linna, et see linn ühineks ateenlastega võitluses makedoonlaste vastu. Demosthenes valiti ise ka saatkonda ja kohale minnes võitis ta oma kõneosavusega nimetatud linnarahva poolehoidu, nii et makedoonlaste saatkond lahkus pika ninaga.

Makedoonlased vallutasid lõppeks ikkagi Ateena ja Demosthenes oli sunnitud asuma elama maapakku Kalauria saarele merejumala Poseidoni templisse, kus ta suri 322. a. e. Kr. sünd.

Demosthenese kõnesid tuftakse 65, neist on alles hoidunud 60. Ta kõnede iseäradusteks on laialdaselt läbitöötatud* aine, selgus ja väidete vankumatus, teravmeelsus ja meelekindlus. Ta kõnede keel oli suursugune, kuid siiski lihtne, kujukas, kuid siiski mitte liialdatud, tõsine ja siiski ligitõmbav.

Ateenlased püstitasid temale Trözene lähedale mälestussamba. Sellest on tehtud kaks teisendit, millest üks asub Londonis, teine Vatikanis. Mälestussamba alusel seisab kiri:

„Kui Demosthenese jõud oleks võrdunud ta mõistusele, siis ei oleks makedoonlase relv ialgi kreeklasi vallutanud.”

Ja nii seisab Demosthenes uhkelt Trözene lähedal, klassilises riietuses, pool rinda paljas, mantlis, riidevöö üle vasaku õla visatud, pergamentirull käes ja ootab neid, kes tahavad tema meelekindlust, iseloomutugevust, edasipüüdu ja enesekasvatust eeskujuks võtta.

A. Krahe.

*) Logograaf — isik, kes valmistab kääbajale ja kääbealusele kohtukõnesid.

Sedelite menetlus.

Andmete õppimine.

Peale sõnade vajame rohkesti mitmesuguste andmete meelepidamist. Pole õige vaade, et kool lõpetatud, pole vaja enam õppida. Kes nii mõtleb ja teeb, see võib teadmistes tagurpidi minna. Ometi toob elu järjest uut, mida peame hästi mällu vajutama, sest ainult see, kes omab häid teadmisi, kel on asjast hea ülevaade, võib saavutada edu. Meie teame niipalju, kuipalju mälus peame, ütlesid juba vanad õpetlased.

Andmete sedeldus toimub nii. Näiteks loeme tervishoiu-õpperaamatust lause: „On kindlaks tehtud, et inimkeha sisaldab 59% vett.” Selle sedeldame. Sedeli ühele küljele: „inimkehas vett”, teisele küljele „59%”. Nii edasi.

Teatme, andme lahutus küsimuseks ja vastuseks nõuab harjumust, osavust; samuti nõuab küllaltki kõrget arengutaset loetavast selle väljaleidmine, mis vajab eraldi õppimist sedeli abil ja selle teatme kokkuvõtmine lühikestes, tabavates väljendeis (telegrammi lühidus!). See kõik on suure arendava mõjuga meie mõtlemisele, teravmeelsusele, sõnastus- oskusele.

Loeme näiteks eesti tähtsaimat raamatut — „Kalevipoega”. Selle teose põhjalik tundmine on eestlase rahvusliku au küsimus. Et teos paremini meelde jääks, lugedes teeme tema kohta andmete-sedeleid.

Näiteks oleme 16. laulu juures. Sedeldus näeks välja nõnda:

ühel pool	teiselpool
1) mis mõte tuli Kalevipoega?	sõita maailma-otsa
2) kellele pöördus?	kotkale
3) mis palvega?	et kotkas kannaks teda tiivul sinna
4) teel kes kõnetas teda?	kaaren jne.
5) mida küsis Lapu tark palgale lisaks?	„Mis sul kodu kütkeessa seinä küljes seisanesa.” jne. jne.

Sel viisil teose läbi töötanud, võime märgata, et ta lästi oleme omandanud, ta meisse harvalt on mõjunud.

Vilumust omandades muutub sedeldus õige kiireks. Nii näit. on sedeldatud võorkeelsest raamatust (ajalugu) tunnis 10 lehekülge, üldse 100 sedelit. Väheha mõttetihedusega teost on sedeldatud 40 lk. tunnis. Päevanorm suure vilumusega paisus 200—400 lk. peale (olenevalt sisu mõttetihedusest).

Väljakirjutiste kogumine.

Lugedes jutte, teaduslikke töid jne. teeme enesele märkmeid — kirjutame välja, mis meile tähtis või huvitav teada: andmeid, ilusaid väljendeid, haruldasi sõnu, osavaid väiteid, tähtsaid mõtteid, mõteteri jne.

Neid on kasulik kanda sedeleile. Sedeleil on nad hõlpsasti leitavad. Seks teeme sedeli paremale üläärele nn. märksõna. Näit. tegime väljakirjutise Napoleoni sõnust edu kohta. Kirjutame väljakirjutise-sedeli üläärele märksõna „edu - Napoleon”. Nii varustame märksõnadega kõik sedelid. Siis paneme nad tähestiku-järjekorda märksõnade järgi, et neid hõlpsu oleks leida. Nii näit. märksõna „lehm Friisi” juhib väljakirjutistele (või märkmetele) Friisi lehma kohta, mida me lugedes teinud.

Väljakirjutisi kasutame kõnede ja kirjutiste koostamisel kui häid tuumakate mõtete salvesid, kui ekstrakti, mis uusi mõtteid sigitab.

Teatmete kogu.

Märksõnade järgi tähestiku järjekorda võime asetada ka mitmesuguseid teatmeid, andmeid. Näiteks märksõna „tuttavad Narvas” juhib mu tuttavate aadressile Narvas, „tuttavad Helsingis” — Helsingisse jne.; märksõna „iseloomuved” juhib märkmetele, mis tehtud enese või teiste loomuvigade kohta.

Pikkade aastate jooksul inimesel koguneb igasugu andmeid. Neid tuleb koondada, et nad kaotsi ei läheks.

Andmete kogu, mis koosneb sedeleist, nimetatakse kartoteegiks. Raamatukogudes leiame kartoteek-katalooge. Kartoteekide tarvitamine levib järjest enam asutistes ja eraisikute seas.

Üleskirjutused sedeleile.

Mõned üliõpilased on loenguid kuu-lates märkmeid teinud sedelitele. Hiljem õppima asudes on vaja tulnud sedeleid vaid veidi täiendada (küsimuse pool täita), et neid aine õppimiseks tarvitada.

Kirjutise ja kõne kava koostamine.

Kui koostame kava, kirjutades üksikuid punkte lehele, siis tuleb seda lehte palju ümber kirjutada.

Lihtsam, parem on pähetulevad mõtted igaüks märkida eri sedeleile.

Hiljem need sedelid järjestame. Vahele „kiilume“ sedelid selliste mõtetega, mis teisi seovad.

Kui oleme saanud kava, milles enam ümberasetusi ega lisandusi pole teha, kirjutame ta sedeleilt maha paberilehele.

Kirjutise ja kõne koostamine sedeleist.

Miks ainult kava? Kogu töö võime valmis teha sedelitest, neid seotud järjekorda asetades, — sedeleid on hõlpus ümber asetada, saame hiljem uusi andmeid, näiteid ja väiteid parajasse kohta vahele kiiluda jne.

Kirjutise käsikiri tuleb muidugi lehtedele kirjutada. Kõne aga võib jäädagi sedeleile. Kui teda aastate pärast tuleb korrata, on sedelite ära- ja juurdepänemisega hõlpus ajakohaseks muuta.

Sedel - päevaraamat.

Päevaraamatki, kuhu märgime muljeid ja mõtteid oma eluteelt, võib olla sedeleil. Hiljem on hea vahele lükitud sedelitega tagasivaatelist seletusi teha üksikute möödunud sündmuste ja elamuste kohta ja hindavaid märkmeid.

Sedel - töökava.

Kui mõnel päeval on meil palju asjaõidendusi, koostame päeva töökava.

Hea kava hoiab ära palju asjatuid, mitmekordseid käike.

On tulusaks harjumuseks märkida päevakava sedeleile. Neid kavu tuleb alal hoida. Kuu- ja aasta lõpul saame tagasi vaadata, mis kavatsetud, mis tehtud, ja seda hinnata.

Sedel-töökava seisku taskuraamatu vahel, kui oleme väljas, kui toas, siis laual, et aegajast meelde tuletaksime, mis vaja teha; muidu ununeb mõnigi vajalik kavatsus.

Sedelite säilitamine.

Sedeleid tuleb säilitada. Esiteks seepärast, et sedeleid, mis olid õppimiseks, tuleb vahetevahel jälle korrata, et järjest ununevaid, kuid ikkagi vajalisi teadmisi värskendada, kasutusvalmis hoida, mällu süvendada.

Teiseks — sedel-kavad, sedel töökavad jne. — need kõik on elatud elu, on mälestused meie võitlustest, nähtud vaevast ja rõõmust. Armas ja tulus on neile vahetevahel tagasi tulla, et näha läbi käidud eluteed, — siis teame tuleviku-samme paremini seada.

Sedelid seotakse pakki.

Mitte kõigile.

Sedelite soetus võtab vaeva ja aega. Ta on ainult neile, kes ei karda aja ega vaeva kulu, et põhjalikumalt töötada. Kui sedelite-menetlus mõnele ei meeldi, ei pruugi ta seda halvaks pidada; samuti ei tule arvata, et see enesetäiendamisviis peaks kõigile vastuvõetav olema (sellist asja polegi). Kes aga ära tunnevad sedelite-menetelu tulu ja huvitavuse, neile saab ta järjest armsamaks ja lahutamatuks sõbraks.

Kirjandust.

Kes saksa keelt valitsevad, neile annab sedelite-menetluse tarvitamisest väljakirjutuste tegemisel juhendeid L. Fonck'i teos „Wissenschaftliches Arbeiten“, mis on teadusliku tööviisi õpperaamat.

Meil on sedelite-menetlusest varemini kirjutatud ajakirjus: „Kevadik“ 1928. okt., „Noorusmaa“ 1928. okt., „Kasvatus“ 1932. a. nr. 1 ja 1934. a. nr. 5.

Mag. Aulis Aret.

Sügisene töökoosolek maanorte ringis.

Kuidas säilitame omakasvatatud aiasaadusi?

Linda Olev. Avan järjekorralise omavahelise referaat-koosoleku ja palun nimetada kandidaati koosoleku juhatajaks.

Helmi Siin. Teen ettepaneku valida koosoleku juhatajaks Salme Kadak.

Linda Olev. Kui teisi kandidaate ei nimetata, palun tõsta käed, kes on selle poolt, et Salme Kadak juhataks meie tänast töökoosolekut. Tänan! — Seega ühel häälrel valitud. Palun Salme Kadakat koosolekut juhataada ja meie määratud järjekorralist protokollijat Udu Metsa kohale.

Salme Kadak. Järgmiseks päevakorra punktiks on referaat Vaike Meelismäelt teemil: „Kuidas säilitame omakasvatatud aiasaadusi.“ Palun referenti kohale.

Vaike Meelismäe. Lugupeetud kaastöötajad! Saagirohke sügis pakub meilegi noortele palju lõikusks, lokkavad meiegi väikesed viljaväljad mitmesugustest aiaviljadest. Oleme seni tarvitanud rohkesti neist aiasaadustest igapäevaseks toiduks, kuid nüüd kerkib küsimus, kuidas säilitada aiasaadusi pikemaks ajaks, et jatkuks neist talvelgi toidu mitmekesistamiseks.

Kõiki aiasaadusi talviseks alalhoidmiseks tuleks üles võtta sügisel, oktoobri kuul enne suuremaid öökülmi, valides võimaluse korral päikesepaistelise kuiva ilma. Soodsate ilmade korral lastagu aiavilja taheneda väljas õhu ja päikese käes. Terve ja korralikult ülesvõetud ning hästi taheneda lastud aiavili võib hästi säiluda korralikkudes hoiukohtades.

Igas taluaias kasvab esimesel kohal peakapsas. Meie — maanorteringi liikmed, kasvatame veel palju teisigi kapsaliike, nagu lill-, roos-, nui- ja sinikapsast, kuid talvel pole lauale anda midagi peale hapukapsa. Ometi peaksime hoolitsema, et oleks talvelgi väärtuslikku, värsket kapsast. Säilitamiseks valitagu keskmise suurusega, kõvad ja terved kapsapead, võetagu juurega üles, murtagu välised suure-

mad lehed ja kui umbes päev kuivunud, siis asetatagu hoiuruumi. Keldris hoides istutatagu kapsapead juurega liiva sisse, või seotagu 2 pead juurtpidi kokku ja asetatagu keldri lae alla latile nii, et kapsapead üksteisest eemale jäävad. Hästi säiluvad ka juurteta kapsapead jahedas, õhutatud ruumis riivilil, kahelt kolmelt realt laotult. Parem peakapsa sort talviseks alalhoiuks on Amager. Samuti kui peakapsast võime alal hoida sini- ja rooskapsast, kuna lillkapsas, mis hoiuruumide suhtes väga nõudlik, meie maaoludes hästi ei säilu.

Hinnatavamal kohal meie talu aiaviljadest on mitmesugused juurviljad, mis väga väärtuslikud toitlustamisel ja eriti meile noortele soovitatavad toorelt tarvitamiseks. Lihtsam kasvatada ja kergem alal hoida on kaal ja peet. Peedil lõigatakse lehed, kaalil juured ja lehed ning asetatakse kuhja või keldrisse salvedesse. Samuti kui kaali hoitakse alal ka nuikapsast. Väärtuslikud ja väga maitsevad on porgandid, mustjuured ja pastinakid, kuid need nõuavad säilitamisel suuremat hoolt ja paremat hoiuruumi. Peale lehtede lõikamist ja õhu käes kuivatamist pakitakse juurvili kordamööda kuiva liivaga keldrisse riita või kuhlasse ehk kastidesse või salvedesse. Pakkimisel pandagu alla ja peale paks kord kuiva liiva ning juurvilja varreotsad väljapoole. Samuti pakitult võib neid juurvilju ka väljas kuhjas hoida, kuid sealt on talvel külmaga raske välja võtta. Paremini kui porgand Nantesi poolpikk säiluvad Südameta ja Perfection.

Juurviljadest, mis meie suvesuppile meeldiva maitse annavad — on tuntud supijuured: petersell, seller ja puru, mis talvel puuduvad sellepärast, et ei osata neid alal hoida. Peterselli ja selleri lehti ei lõigata, vaid muratakse, jättes järgi vaid 2—3 südamelehte. Purulehed kärbitakse poole lühemaks ja istutatakse kasti või keldrisse sügavalt liiva sisse. Peterselli ja sellerit pakitakse liivaga, lehe otsad väljapoole. Sellerit võib alal

hoida ka liivata madalates kastides. Mõru kuid meeldiv kodune maitseaine on mädarõigas, mida võib säilitada keldris liiva sees või kuivas mullas.

Teistsuguseid hoiuruumi kui eel-pool loetletud aiaviljad, vajavad sibul ja kõrvits. Neid võib säilitada toas või köögis, s. o. soojas, kuivas õhurikkas kohas.

Oleme tutvunud mitmesuguste aiavilja alahoiu erinevustega, mis ühe kui teise liigi juures tarvilik tähele panna. Tähtsamaiks eeldusteks aiasaaduste säilitamiseks on puhtus ja õhurikkus hoiuruumides, täpsus ja tähelepanekikkus aiavilja pakkimisel.

Kuna meil kõigil on käesoleval sügisel rohkesti aiavilju, sordime neist plekilised ja riketega ning terved ilusad aiaviljad säilitama. Jään lootma, et koju minnes asume agaralt oma aiaviljade korjamisele ja eeloleval talvel meil kõigil leidub korralikult hoidud väärtuslik tagavara nurgake.

S a l m e K a d a k. Täna referenti selge, asjaliku ja kokkuvõtliku ettekande eest ja avan läbirääkimised ning palun koosolejaid agaralt sõna võtta, kuna ettekanne oli kõigile tarvilik ja huvipakkuv.

J a a n M e r i. Täna soovitati kõiki aiavilju keldris säilitada, kuid minul ka õige pakkimise juures, mida tegin konsulendi nõuandel, läksid porgandid mädanema juba jõulu ajal.

L e i d a L o o v ä l i. Minu porgandid säiluvad hästi, sest valin alati terved, riketeta porgandid. Kellert peab suvel hästi tuulutama ja isegi lupjama.

M a i M a a s i k. Ei meil küll mädane, aga ära närtsivad. Me neid liiva sisse ka ei pannud, ema ütles, et turba mullas seisavad hästi, kuid pole ka aega olnud sinna panna.

V a i k e M e e l i s m ä e. Meil taludes leidub harva korralikke ja ots-tarbekohaseid keldreid. Et saada ots-tarbekohaseid ruume, peaks jagama keldri vähemalt kolme eraldatud ossa: 1) juurvilja-keller, 2) hoidiste ja õunte keller ja 3) soolatud ja hapendatud aiaviljade keller. Juurviljakeldris peaksid leiduma salved, mille esikülj annaks tarvidust mõõda madalamaks võtta, et kergemini kätte saada aiavilju.

Parem abinõu aiaviljade hallituse ja mädanemise ärahoidmiseks on paras

kuiv ja jahe õhk, sellepärast peaks leiduma igas keldris õhutamise võimalus. Kevadel, peale tagavarade lõppemist avatagu kõik ukсед ja aknad, viidagu välja vana liiv või turba-muld, puhastatagu hoolega võrkudest ja tolmest kõik nurgad ja salved. Hallitustide ja mädanemist tekitavate bakterite hävitamiseks on tarvilik igasuvine keldrite lupjamine, eriti halbade keldrite juures tarvitatakse formalini või väävilga desinfitseerimist, mille õpetus „Põllumehe käsiraamat III“ lk. 89. Hea on kui keldris püsib ühtlane soojus, mis on kõige parem 0 — +3 kraadi C, kuid küllalt hästi täidab oma ots-tarvet sarnane keller, kus temperatuur ei tõuse üle +8 kraadi C.

Igal sügisel aiavilja keldrisse viimisel tuleks muretseda kuiva, puhast liiva, see võib ka eelmise aasta liiv olla, mis suvel õues seisnud. Ilma liivata või turbamullata närtsivad mõned juurviljad, nagu porgand, petersell jne.

E n n O t s a. Meil kodus kellert ei ole, kuid hoiame kartuleid ja ka teisi aiavilju kuhjas. Meil on madal savimaa ja liiva pole teragi. Teeme kuhja kõrgema koha peale, kaevame väikese kraavi ümber, et vesi alla ei koguneks ja nii kuhja pandud ja hoolega kaetult seisavad aiaviljad võrdlemisi hästi. Ainult ei ole katsetanud kapsaid kuhjas alal hoida, kuna neid hoitavat kraavides. Kartulid, kaalid ja peedid seisavad kuhjas hästi, porganditele tuleb kuiva mulda vahele panna, muidu närtsivad ja mädanevad. Peterselle olen hoidnud väljas peenral ja kui peenramaa sügisel tahan üles künda, asetan petersellid kõrvalisemasse kohta mulla sisse, kattes külma tulekul pealt lehtedega. Talviseks tarvitamiseks hoiان peterselle kasti pakitult jahedas ruumis. Mustjuurt olen kasvatanud aasta ja neid hoiان varakevadiseks tarvitamiseks peenras.

S a l m e K a d a k. Kui sõnasoovijaid ei ole, siis tänan kõiki koosolejaid usina ja püüdliku koostöö eest. Loodan, et koju minnes täna kogutud teadmised otsekohe rakendate oma aiasaaduste alalhoidmiseks, Lõpetame tänane töökoosolek meie harjumuste kohaselt ühise lauluga „Vaikne kena kohakene...“

Maanoorteringide tööülesandeid.

Maanoorteringide vaheline tegevuse võistlus.

Maanoorteringide tegevuse õhutamiseks ja arendamiseks oleks vajalik, kui seniste mitmesuguste võistluste hulgas võetaks tarvitusele ka kas põllumeeste konvendi piirides või laiemas ulatuses ringidevaheline tegevuse võistlus. Säärasel võistlusel tuleks hindamiseks ükshikasjalikult ringi tegevus-tervikuna.

Kui seni on hinnatud maanoorteringi liikmete töid üksikult või ringide kogu väljapanekuid põllumajanduslikudel näitustel tervikuliselt väljapanekute järele, kusjuures hindamiskomisjonil ei ole võimalik olnud tungida küsimuse üksikasjadesse, siis ringidevahelise tegevusvõistlusega saaks hinnatud üksikasjalikult ja põhjalikumalt üksikute ringide töö ja tegevuse tulemused kohapeal.

Säärast võistlust oleks võimalik toimetada järgmise põhimõtte kohaselt.

Teatud tähtpäevaks registreeriksid võistlusest osavõtjad ringid end võistluse korraldaja juures, näit kohalik maanoorte ühendus. Kindla aja, näit. aasta, möödumisel esitaksid ringid korraldajale oma tegevuse aruande, kusjuures hindamiskomisjon aruannete järgi valib välja paremad ringid ning asub nende tegevuse kohapealsele kontrollimisele. Pärast kohapealset kontrollimist selgub ka, kes ringidest on osutunud oma tegevuse korraldamises paremateks ja võistluse võitjateks.

Säärasel võistlusel tuleks hindamiseks:

- 1) Liikmed — juurekasv, vähene-

mine liikmeskonnas, organiseerunud noorte arv tegevuspiirkonna noortest.

- 2) Juhataste töö — töökava ja organiseerimine, koosolekute arv, liikmete osavõtt koosolekutest.

- 3) Organisatsiooni üldalgatused — koosolekud, kõned, õpiringid, kursused, võistlused, õpereisid ja neist osavõtjad.

- 4) Liikmete osavõtt üldalgatustest ja nende läbiviimine.

- 5) Mitmesugused kodused töö ülesanded ja töö-ettevõtted ning nende läbiviimine.

- 6) Organisatsiooni asjaajamise, kirjajavahetuse ja raamatupidamise korraldamine.

- 7) Noorsooajakirjade ja üldse ajakirjade levik liikmete ja mitteliikmete reas, tellimiste hankimine.

- 8) Ühised töövahendid, nende kasutamine, korrashoid ja otstarbekohasus.

- 9) Majandusliku olukorra kindlustus, toetuste hankimine, tulud oma ettevõtetest ja algatustest.

- 10) Üldmulje organisatsiooni tegevuse ulatusest, tulemustest ja selle otstarbekohasusest ümbruskonnale.

Neil põhimõtetel hinnates paremate ringide töid koos kohapealse kontrollimisega, leiame nende hulgast paremad ringid, mis väärivad omale teiste hulgast vastavat tunnustamist ja teistele eeskujuks seadmist.

Enne säärasele võistlusele asumist tuleb välja töötada üksikasjalik võistluskava, olenedes kohalikkudest tingimustest ja see teatavaks teha korraldaja poolt kõigile võistlusest osavõtjatele.

Maanoorteringide tegevusest.

Taritu maanoortering

Saaremaal on asunud sügise tulekul juba kõnekoosolekute korraldamisele. 23. sept. kõnekoosolekul esimeses A. Kaar käsitles pikemalt kanakasvatuse küsimusi. Praegu on see küsimus elavalt päevakorral, kuna munahindade tõusuga kanakasvatus muutub ka tasu-

vamaks. Noorteringi liikmed tahavad erilise hooga asuda kanakasvatuse alal tegutsema.

Konsulent S. Waigre kõne pakus palju huvi otstarbekast loomade talvisest söötmisest. Elavalt arutati pullijaama küsimust, et tõuaretuses edasi jõuda. Mitmed noored tahavad

eriti loomakasvatuse kiisimustest kinni haarata.

Tagavere maanoorterling,

mis seni oli tegev väljaspool kooli, kavatsetakse ühendada koolinoorte vanemate klasside õpilastega. Ringi senine vanem V. V a h e r jääks abiks, kuna uueks ringivanemaks saaks kohalik koolijuhataja.

Ümberkorraldamisega võib loota energilist tegevust nii vanemate maanoortele kui ka koolinoorte ühisel koostööl.

Ka soovitakse korraldada noorte omavaheline tööde näitus, koos noorte peoga, kus esineksid kooliõpilased ja vanemad maanoorte ringlased. Kavad arutatakse üksikasjalikult läbi ühisel nõupidamisel.

Vaeküla maanoorterling

korraldas 26. sept. s. a. Vaeküla põllunduskooli ruumes köögivilja- ja aiasaaduste näituse. Näituse avas koolijuhataja A. Rondik. Näitusel esinesid väljapanekutega maanoorterlingi liikmed, Vaeküla põllunduskooli õpilaskooperatiiv ja Vaeküla põllunduskooli majapidamine. Esitatud olid põllu- ja aiasaadused, heinseemned, sordiviljad, hoidised ja ka noorte kodujänesed. Esimese auh. omandas Vaeküla põllunduskooli kooperatiiv, teise auh. vääriliseks tunnustati noored H. Lehtmäe, J. Tiidernmaa, E. Sillaots ja S. Urbas. Kooli majapidamine ei võistelnud. Kuna näitus oli kohapeal uudne algatus, siis pakkus ta ümbruskonna inimestele erilist huvi.

Pidula maanoorterling

korraldas 12. sept. s. a. koos kodutütardega kodukultuuripäeva „Silla” talus, kus kõnelesid Põllutöökoja liige A. K a a r ja õpetaja J. L a u l. Pärast kõnesid toimusid demonstratsioonid kodumajanduse alal nõudepesemises, voodite ja ruumide korraldamises ja kartulikoormise võistlus.

Tartu põllumajanduslikul näitusel,

mille korraldas Eesti Põllumeeste Selts Tartus 4.—6. sept. s. a., omandasid põldtaimekasvatuses võistlevatest maanoorterlingidest auhinnad: Härjanurme maanoorterling I-b auh., Kärevere maanoorterling I-b auh., Kammeri maanoorterling I-b auh., Kodavere-Alatskivi

maanoorte ühendus I-b auh., Halliku maanoorterling I-b auh., Assikvere maanoorterling I-b auh., Ranna-Kadrina maanoorterling I-b auh. ja Kodavere maanoorterling I-b auh. Eriti mõjuv ja silmatorkav oli maanoorterlingide väljapanekutest Alatskivi-Kodavere Maanoorteühenduse väljapanekud.

Sauvere maanoorterling

korraldas 15. ja 16. sept. s. a. Sauvere koolimajas sissekeedu kursused, mida juhatas kodumajanduskonsulent prl. L. S a n d e r. Kursusel said noored pereinaise elus vajalikud näpunäited ja pärast kursust asusid igauks neid võimaluste kohaselt vanemate kodus kasutama.

Maanoorte assistent Tartumaal.

Tartumaal on ametis septembrikuust alates maakondlik maanoorte assistent Hugo S a a r, asukohaga Tartu, Holmi tn. 12.

Maanoorte töid Pöides

põllumajanduslikul näitusel 4. ja 5. sept. s. a. hinnati väärilt, kuid üsna karmilt.

K a v a n d i maanoorterlingist said köögiviljade eest I auh. Ks. Rattur ja II auh. E. Truu.

Jõiste maanoorte ring sai vilditööde eest II auh., A. Leemet — köögiviljade ja koduümbruse kaunistamise eest I auh., A. Umal — köögiviljade eest II auh.

P a m m a m n r. koguväljapanekute eest I auh.

S a s s i m n r. koguväljapanekute eest I auh., M. Vahter, M. Raev, L. Vali köögiviljade eest igauks I auh.

Tumala m n r-ist köögiviljade eest L. Klooster I auh., A. Kuul, N. Lember, S. Lember ja L. Ligi II auh., A. Teder, J. Kaljuste ja J. Kallas söödajuurviljade eest I auh., F. Lember söödajuurviljade eest II auh.

M u h u h / s „Tuleviku” m n r-ist köögiviljade eest N. Jupaschewski I auh ja E. Keskküla III auh.

Piiri algkooli õpilasingist köögiviljade eest W. Jupaschewski, B. Wasiksaat, A. Pauts, E. Tarwis I auh., M. Nõu II auh.

K a h t l a algkooli õpilasingi koguväljapanekute eest I auh., A. Kurgvel köögiviljade eest II auh.